

OD REDAKCJI

Przekazujemy w ręce czytelników drugi tom serii *Muzyka polska za granicą*, którego tematyka dotyczy twórczości i działalności kompozytorów wolnej, odrodzonej Polski, związanych z Paryżem. W okresie międzywojennym stolica Francji stała się dla wielu polskich artystów magnesem i to tam, niejednokrotnie za wskazaniem Karola Szymanowskiego, kierowali swe kroki także kompozytorzy, najczęściej na dalsze studia u Nadii Boulanger czy Paula Dukas'a. Bowiem był to czas, kiedy w Europie formowały się nowe trendy artystyczne, a ich niekwestionowanym centrum stał się Paryż. Spora grupa polskich twórców miała swój udział w życiu artystycznym „miasta światła”, a jak ważny był czas spędzony na studiach i zbieraniu zawodowych doświadczeń we Francji dla całego pokolenia kompozytorów z odrodzonej Polski, wiadomo nie od dziś. W okresie swej bytności w Paryżu chłonęli nowe trendy w sztuce i muzyce, odnawiając obraz polskiej muzyki. W niniejszym tomie przybliżamy tę problematykę, włączając do dyskusji nie tylko twórców studiujących u słynnej Nadii Boulanger – jak Zygmunt Mycielski i Antoni Szałowski – ale i ich starszych kolegów, dla których paryskie doświadczenia miały ogromne znaczenie. Mowa tu przede wszystkim o Aleksandrze Tansmanie, dla którego Francja stała się drugą ojczyzną, a także Eugeniuszu Morawskim, który uciekł do Francji przed represjami carskiego aparatu władzy, aby w 1930 r. powrócić do Warszawy, czy wreszcie Tadeuszu Zygfrydzie Kassernie i Piotrze Perkowskim. Losy tych twórców po II wojnie światowej ułożyły się różnie, jednak wszyscy zapisali się znacząco w historii polskiej muzyki.

Najważniejszym śladem ich obecności w Paryżu stało się założenie Stowarzyszenia Młodych Muzyków Polaków, działającego od 1926 aż do 1950 roku. Związani z nim byli – począwszy od Aleksandra Tansmana (członka honorowego), który jako pierwszy odniósł sukces w Paryżu – Piotr Perkowski, Feliks Łabuński, Michał Kondracki, Szymon Laks, Zygmunt Mycielski, Tadeusz Zygfryd Kassern, Antoni Szałowski, Grażyna Bacewicz, Jerzy Fitelberg, Roman Palester, Michał Spisak i inni. Działalność w SMMP, twórcza wymiana myśli i pomysłów artystycznych, a w konsekwencji przenoszenie doświadczeń

zdobytych za granicą na grunt rodzimy skierowały muzykę polską na zupełnie nowe tory. Pragniemy przypomnieć tych niezwykle dla polskiej muzyki zasłużonych twórców, przyjrzeć się ich muzyce, a także ukazać ich wspólną działalność i wzajemne relacje w szerszym kontekście funkcjonowania środowisk artystycznych i życia muzycznego w Paryżu, jak i w Warszawie tych lat – stąd tytuł naszej publikacji: *Między Warszawą a Paryżem (1918–1939)*.

W tomie zebrano dziesięć tekstów autorów reprezentujących różne ośrodki badawcze – naukowców od lat skupionych m.in. na badaniu problematyki polskich kompozytorów działających w Paryżu w latach dwudziestolecia międzywojennego. Całość rozpoczyna wnikliwa analiza obecności polskiej muzyki we francuskiej prasie pióra Renaty Suchowiejko, następnie mamy blok tekstów poświęconych wybranym twórcom w kontekście ich doświadczeń paryskich: Oskar Łapeta przybliży francuski okres w życiu Eugeniusza Morawskiego, Małgorzata Gamrat prezentuje rozwój kariery Aleksandra Tansmana na podstawie niedawno opublikowanych dzienników i wspomnień kompozytora, Beata Bolesławska-Lewandowska omawia pierwszy okres studiów w Paryżu Zygmunta Mycielskiego, korzystając z niepublikowanych listów i zapisków kompozytora, Elżbieta Szczurko koncentruje się na działalności kompozytorskiej i społecznej Antoniego Szałowskiego, a Violetta Kostka rozważa wpływ kultury muzycznej Paryża na twórczość Tadeusza Zygfryda Kasserna. Kolejne tematy bliższe są już samej twórczości – Anna Granat-Janki analizuje idiom stylistyczny Aleksandra Tansmana, Renata Skupin porównuje inspirowane Japonią utwory Tansmana i Piotra Perkowskiego w kontekście obecnych w paryskiej sztuce okresu międzywojennego zainteresowań Orientem, a Barbara Mielcarek-Krzyżanowska koncentruje się na genezie i znaczeniu *Pięciu pieśni weselnych* Zygmunta Mycielskiego w odniesieniu do problematyki folkloryzmu. Na zakończenie Jolanta Guzy-Pasiak podejmuje kwestię budowania poprzez muzykę wizerunku odrodzonego państwa polskiego podczas dwóch zorganizowanych w okresie międzywojennym w Paryżu Wystaw Światowych – w 1925 i 1937 roku.

Oddając w ręce czytelników niniejszy tom, pragniemy jednocześnie podziękować Autorom za przekazanie nam tekstów, dzięki którym opis obecności polskich kompozytorów w Paryżu w latach 1918–1939, jak również roli i znaczenia zebranych tam doświadczeń dla rozwoju muzyki polskiej, stał się możliwie wszechstronny. Recenzentom tomu, dr. hab. Katarzynie Szymańskiej-Stulce z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie oraz dr. hab. Tomaszowi Baranowskiemu z Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego, dziękujemy za szereg cennych uwag na temat kształtu tej publikacji.

Na koniec dziękujemy kierownictwu oraz zespołowi Zakładu Muzykologii Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk za merytoryczne i koleżeńskie wsparcie na każdym etapie pracy.

Beata Bolesławska-Lewandowska, Jolanta Guzy-Pasiak